

Sygn. akt IV KK 523/22

POSTANOWIENIE

Dnia 26 stycznia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Stępka

po rozpoznaniu w dniu 26 stycznia 2023 r. na posiedzeniu w trybie art. 535 § 3 k.p.k.

sprawy **M. M. i K. K.** skazanych z art. 280 § 2 k.k. i inne,
z powodu kasacji wniesionych przez obrońców skazanych od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 31 stycznia 2022 r., sygn. akt II AKa 221/21, zmieniającego wyrok Sądu Okręgowego w Rybniku z dnia 2 grudnia 2020 r., sygn. akt III K 37/20,

p o s t a n o w i ł

- 1. oddalić kasacje obrońców skazanych jako oczywiście bezzasadne;**
- 2. zwolnić skazanych od kosztów sądowych postępowania kasacyjnego, obciążając nimi Skarb Państwa;**
- 3. zasądzić od Skarbu Państwa na rzecz adwokata K. M., Kancelaria Adwokacka w K., kwotę 738 zł (siedemset trzydzieści osiem złotych), w tym 23 % VAT, tytułem wynagrodzenia za sporządzenie i wniesienie kasacji na rzecz skazanego M. M. oraz kwotę 61 zł (sześćdziesiąt jeden złotych) tytułem zwrotu kosztów dojazdu do Sądu Okręgowego w Rybniku celem zapoznania się z aktami postępowania.**

UZASADNIENIE

Na mocy wyroku Sądu Okręgowego w Rybniku z dnia 2 grudnia 2020 r., sygn. akt III K 37/20, oskarżeni M. M., K. K. i M. K. zostali uznani za winnych następujących przestępstw:

1/ czynu polegającego na tym, że w nocy z 25/26 maja 2016 r. w C., w domu mieszkalnym, działając wspólnie i w porozumieniu, posługując się niebezpiecznymi przedmiotami w postaci młotka i siekiery, stosując wobec pokrzywdzonej K. S. przemoc w postaci szarpania, przytrzymywania, uderzania jej ręką w twarz, zadania jej kilkukrotnie uderzeń młotkiem w głowę i jednokrotnie w kolano, a także dokonując zadrapań twarzy przy pomocy pęsety oraz grożąc pokrzywdzonej pozbawieniem życia, zażądali od niej wydania pieniędzy oraz dopalaczy - tzw. „puchu”, a następnie zabrali jej w celu przywłaszczenia telefon komórkowy marki S. o wartości nie mniejszej niż 300 złotych oraz dowód osobisty, nadto oskarżony K. K. stosując przemoc wobec K. S. doprowadził ją do obcowania płciowego w ten sposób, że kilkakrotnie wprowadził palce w jej narządy płciowe oraz doprowadził ją do poddania się innej czynności seksualnej dotykając jej piersi, zaś M. M. na skutek uderzania pokrzywdzonej młotkiem w głowę i kolano oraz dokonanie na jej twarzy zadrapań pęsetą spowodował u pokrzywdzonej obrażenia ciała w postaci rany tłuczonej głowy, stłuczenia łuku brwiowego lewego oraz stłuczenia kolana, które to obrażenia naruszyły czynności narządów jej ciała na okres poniżej 7 dni, przy czym oskarżeni M. M. i K. K. czynu tego dopuścili się w warunkach wielokrotnego powrotu do przestępstwa, to jest, zostali uznani za winnych popełnienia przestępstwa: z art. 280 § 2 k.k. i art. 157 § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 64 § 2 k.k. w odniesieniu do oskarżonego M. M., z art. 280 § 2 k.k. i art. 275 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 64 § 2 k.k. w odniesieniu do oskarżonego K. K. i z art. 280 § 2 k.k. w odniesieniu do oskarżonego M. K. - i za to na mocy art. 280 § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 3 k.k. w zw. z art. 64 § 2 k.k. Sąd skazał oskarżonego M. M. na karę 5 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności, a oskarżonego K. K. na karę 8 lat pozbawienia wolności, zaś na mocy art. 280 § 2 k.k. oskarżonego M. K. skazał na karę 3 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności;

2/ czynu polegającego na tym, że w nocy z 25/26 maja 2016 r. w C., w domu mieszkalnym, działając wspólnie i w porozumieniu, stosując wobec

pokrzywdzonego L. M. przemoc w postaci uderzania go rękami i bliżej nieustalonym tępokrawędzistym przedmiotem owiniętym w materiał w głowę, ręce i plecy, zażądali od niego wydania pieniędzy, jednak zamierzonego celu nie osiągnęli z uwagi na brak pieniędzy w mieszkaniu pokrzywdzonego, zaś w wyniku stosowanej przemocy L. M. doznał złamania części dalszej przedramienia prawego, licznych stłuczeń ciała z krwakiem okolicy lędźwiowej i uda prawego z obrzękiem lewego kolana, które to obrażenia naruszyły czynności narządów jego ciała na okres powyżej 7 dni i poniżej 6 miesięcy, przy czym oskarżeni M. M. i K. K. czynu tego dopuścili się w warunkach wielokrotnego powrotu do przestępstwa, to jest, zostali uznani za winnych popełnienia przestępstwa z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 280 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 2 k.k. w odniesieniu do oskarżonego M. M. i oskarżonego K. K. oraz z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 280 § 1 k.k. w odniesieniu do oskarżonego M. K. - i za to na mocy art. 14 § 1 k.k. w zw. z art. 280 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 2 k.k. Sąd skazał oskarżonych M. M. i K. K. na kary po 4 lata pozbawienia wolności, zaś na mocy art. 14 § 1 k.k. w zw. z art. 280 § 1 k.k. oskarżonego M. K. na karę 3 lat pozbawienia wolności;

3/ czynu polegającego na tym, że w nocy z 25/26 maja 2016 r. w C., działając wspólnie i w porozumieniu, poprzez uszkodzenie przedniej szyby, rozbicie lewego klosza lampy przedniej, rozbicie lewego klosza lampy tylnej i zniszczenie poduszki siedzenia tylnego, dokonali uszkodzenia mienia w postaci samochodu osobowego marki O., wyrządzając szkodę w łącznej kwocie 990,15 zł brutto na szkodę pokrzywdzonych D. W. i K. K. , przy czym oskarżeni M. M. i K. K. czynu tego dopuścili się w warunkach powrotu do przestępstwa, to jest, zostali uznani za winnych popełnienia przestępstwa z art. 288 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. w odniesieniu do oskarżonych M. M. i K. K. oraz z art. 288 § 1 k.k. w odniesieniu do oskarżonego M. K. - i za to na mocy art. 288 § 1 k.k. Sąd skazał oskarżonych M. M. i K. K. na kary po 10 miesięcy pozbawienia wolności, a M. K. na karę 8 miesięcy pozbawienia wolności;

4/ na mocy art. 85 § 1 i 2 k.k. i art. 86 § 1 k.k. Sąd połączył kary pozbawienia wolności orzeczone w punktach od 1 do 3 wyroku i wymierzył kary łączne:

- oskarżonemu M. M. w wymiarze 8 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności;
oskarżonemu K. K. w wymiarze 8 lat i 10 miesięcy pozbawienia wolności;

oskarżonemu M. K. w wymiarze 5 lat i 4 miesiące pozbawienia wolności; na mocy art. 63 § 1 i 5 k.k. Sąd zaliczył oskarżonemu na poczet orzeczonych kar łącznych pozbawienia wolności okres rzeczywistego pozbawienia ich wolności w sprawie.

Wyrok zawiera rozstrzygnięcia w przedmiocie dowodów rzeczowych, kosztów sądowych oraz wynagrodzenia na rzecz adwokatów za nieopłaconą obronę z urzędu świadczoną na rzecz oskarżonych.

Od powyższego wyroku apelacje wnieśli obrońcy oskarżonych, którzy oparli podstawy tych skarg o przepis art. 438 pkt 1 - 4 k.p.k.

Po ich rozpoznaniu Sąd Apelacyjny w Katowicach wyrokiem z dnia 23 marca 2022 r., sygn. akt II AKa 221/21:

1/ zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

a/ w punkcie 1 obniżył karę wymierzoną oskarżonemu K. K. do 6 lat pozbawienia wolności;

b/ w punkcie 3 uniewinnił oskarżonych M. M., M. K. i K. K. od popełnienia czynu zarzucanego im odpowiednio w punktach III, VI i X części wstępnej wyroku [czyn z art. 288 § 1 k.k.], a kosztami procesu w tej części obciążył Skarb Państwa;

c/ uchylił punkty 4 i 5 [dotyczące kar łącznych pozbawienia wolności i zaliczenia na ich poczet okresów rzeczywistego pozbawienia wolności w sprawie];

d/ na mocy art. 85 § 1 i 2 k.k. i art. 86 § 1 k.k. w brzmieniu obowiązującym w dniu 23 czerwca 2020 r. w zw. z art. 4 § 1 k.k. połączył kary wymierzone oskarżonemu w punktach 1 i 2 zaskarżonego wyroku i orzekł kary łączne:

- wobec oskarżonego M. M. w wymiarze 8 lat pozbawienia wolności; wobec oskarżonego K. K. w wymiarze 8 lat i 2 miesiące pozbawienia wolności; wobec oskarżonego M. K. w wymiarze 5 lat pozbawienia wolności;

e/ na mocy art. 63 § 1 i 5 k.k. w brzmieniu obowiązującym w dniu 23 czerwca 2020 r. w zw. z art. 4 § 1 k.k. zaliczył oskarżonemu na poczet orzeczonych kar łącznych okresy rzeczywistego pozbawienia wolności w sprawie;

2/ w pozostałym zakresie zaskarżony wyrok utrzymał w mocy.

Od powyższego wyroku Sądu odwoławczego kasacje wnieśli obrońcy skazanych M. M. i K. K..

Obrońca skazanego M. M. zaskarżył ten wyrok w całości, z wyjątkiem punktu 1.b) – dotyczącego uniewinnienia od zarzutu z art. 288 § 1 k.k. – i na podstawie art.

523 § 1 k.p.k. i art. 526 § 1 k.p.k. zarzucił rażące naruszenie prawa, mające istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku, polegające na obrazie przepisów postępowania, to jest:

1/ art. 6 k.p.k., art. 425 § 1 k.p.k. i art. 433 § 2 k.p.k. poprzez brak odniesienia się do zarzutów zawartych w osobistej apelacji skazanego - popartej i przestanej w terminie przez jego obrońcę wraz z apelacją obrońcy skazanego, gdzie obrońca w swojej pisemnej apelacji oświadczył, że: *„jednocześnie przedkładam w załączeniu apelację oskarżonego z 1 marca 2021 r. i popieram przedstawione w niej stanowisko oskarżonego”* - co skutkowało nierozpatrzeniem przez Sąd Apelacyjny istotnych zarzutów podniesionych przez skazanego M. M. i popartych przez jego obrońcę (a to błędów w ustaleniach faktycznych oraz naruszeń prawa procesowego), których zakres i treść znacznie wykraczała poza granice apelacji wniesionej przez obrońcę skazanego, co w sposób rażący naruszyło prawo skazanego do obrony;

2/ art. 457 § 3 k.p.k. poprzez brak wyczerpującego odniesienia się w uzasadnieniu wyroku Sądu II Instancji do zarzutów apelacji obrońcy skazanego M. M. i brak ich omówienia przez Sąd Apelacyjny w uzasadnieniu wyroku, gdzie w pkt 3.1 uzasadnienia wskazano, że *„zbędne jest też szczegółowe odnoszenie się do każdego z zarzutów sformułowanych przez obrońców, skoro Sąd Apelacyjny w całości zaaprobował zarówno poczynione przez Sąd Okręgowy ustalenia, jak i kompleksową ocenę dowodów prowadzącą do tych ustaleń”* oraz brak wskazania dlaczego zarzuty podnoszone w apelacji obrońcy skazanego zostały uznane za niezasadne i nie zostały uwzględnione wskutek zbyt lakonicznego uzasadnienia zaskarżonego wyroku.

W konkluzji obrońca wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w części dotyczącej skazanego M. M. w pkt 2 wyroku oraz w pkt 1d i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu w Katowicach do ponownego rozpoznania.

Z kolei obrońca skazanego K. K. zarzucił rażące naruszenie prawa, mające istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku polegające na obrazie przepisów postępowania karnego, tj. art 457 § 3 k.p.k. poprzez brak wyczerpującego odniesienia się w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku do wszystkich zarzutów

zgłoszonych w apelacji obrońcy oskarżonego K. K. poprzez przyjęcie, że zbędne jest odnoszenie się do każdego z zarzutów sformułowanych przez obrońców.

W odpowiedzi na kasację obrońców obu skazanych Prokuratur Rejonowy w Rybniku wniósł o oddalenie ich jako oczywiście bezzasadnych.

Pisemne stanowisko przedstawił także skazany M. M. odnosząc się do odpowiedzi prokuratora na kasację jego obrońcy – w piśmie tym wniósł o uwzględnienie tej kasacji i zarzucił, że stanowisko prokuratora jest bezzasadne i nie uwzględnia całości dowodów.

Sąd Najwyższy zważył co następuje.

Kasacje obrońców skazanych musiały zostać ocenione jako bezzasadne i to w stopniu oczywistym, o jakim mowa w art. 535 § 3 k.p.k., co uprawniało do oddalenia tych skarg w trybie tego przepisu. Analiza zarzutów kasacyjnych nie wykazała, by w sprawie doszło do rażącego naruszenia prawa, o którym mowa w art. 523 § 1 k.p.k.

Odnosząc się w pierwszej kolejności do zarzutów kasacyjnych przedstawionych w kasacji obrońcy skazanego M. M. należało stwierdzić, że nie doszło do naruszenia art. 6 k.p.k., art. 425 § 1 k.p.k. i art. 433 § 2 k.p.k. poprzez podnoszony w skardze brak odniesienia się do zarzutów zawartych w osobistej apelacji skazanego - popartej i przesłanej w terminie przez jego obrońcę wraz z apelacją obrońcy skazanego. Chociaż obrońca twierdzi, że znana jest mu treść art. 446 § 1 k.p.k., to jednak nie dostrzega, iż w przepisie tym jest mowa o „sporządzeniu i podpisaniu” apelacji w całości przez adwokata lub radcę prawnego, a nie o popieraniu i ewentualnym podpisaniu przez obrońcę osobistej apelacji oskarżonego. Artykuł 446 § 1 k.p.k. jasno stanowi – „Apelacja od wyroku sądu okręgowego, która nie pochodzi od prokuratora, powinna być sporządzona i podpisana przez adwokata, radcę prawnego albo radcę Prokuratury Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej”. Ustawodawca jasno przesądził, że apelacja ma być w całości sporządzona przez profesjonalnego przedstawiciela oskarżonego, a następnie przez niego podpisana jako całość.

Nie chodzi przy tym o „bezcelowe powielanie argumentów przedstawionych w apelacji osobistej oskarżonego”, bowiem taki dokument jak apelacja oskarżonego od wyroku sądu okręgowego nie istnieje w znaczeniu procesowym, a więc jest dla

sądu niejako „niewidzialny”. Nierozpoznanie apelacji osobistej oskarżonego M. M. nie mogło więc doprowadzić do naruszenia wskazanych w kasacji przepisów w kontekście prawa do obrony, skoro Sąd odwoławczy nie miał obowiązku w ogóle się z takim pismem zapoznać. Zresztą wypada zauważyć, iż wynika jasno z protokołu rozprawy odwoławczej, że sąd oddalił liczne wnioski dowodowe przedstawione w piśmie oskarżonego M. M. zatytułowanym „Apelacja”, a zatem, miał w polu widzenia stanowisko oskarżonego (k. 4352).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalony jest pogląd, że pismo oskarżonego nazwane „apelacją” nie może wywołać żadnych skutków w zakresie zgłoszonych w nim zarzutów pod adresem orzeczenia sądu I instancji. Pismo takie może być natomiast ujawnione w oparciu o przepis art. 453 § 2 k.p.k. w zw. z art. 394 k.p.k. jako zawierające wyjaśnienia, wnioski i oświadczenia stron (*por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 17 maja 2022 r., II KK 380/20, LEX nr 3438515; z dnia 30 października 2014 r., II KK 88/14, LEX nr 1551332*).

Nie można było również uznać, by doszło do naruszenia art. 457 § 3 k.p.k. poprzez zarzucany brak wyczerpującego odniesienia się w uzasadnieniu wyroku Sądu II instancji do zarzutów apelacji obrońcy skazanego M. M.. Podkreślenia wymaga, że „sporządzenie uzasadnienia wyroku w sposób zbyt lakoniczny” nie stanowi naruszenia art. 457 § 3 k.p.k. Obrońca natomiast nie przedstawił żadnych konkretnych uchybień, koncentrując się jedynie na wykazywaniu niedopuszczalności „lakonicznego” sporządzenia uzasadnienia wyroku przez Sąd odwoławczy. W obliczu braku wyczerpującego uzasadnienia, nie ma możliwości odnieść się do tego zarzutu w sposób bardziej szczegółowy. Uzasadnienie wyroku Sądu odwoławczego w istocie odnosi się zbiorczo do przedstawionych drobiazgowo w apelacjach zarzutów, jednak nie można uznać, że poprzez to nie zostały jakieś zarzuty rozpoznane w ogóle. Do zagadnień szczegółowych przedstawionych w uzasadnieniu apelacji obrońcy wyczerpująco odniósł się wcześniej Sąd I instancji (np. do kwestii charakteru i sposobu powstania obrażeń u pokrzywdzonej, czy też jej percepcji narzędzia, którym zadano jej rany; niektóre zaś szczegóły, na które powołał się obrońca w apelacji, nie miały żadnego znaczenia dla ustaleń faktycznych – tak jak np. jak ubrana była pokrzywdzona w czasie zdarzenia). Na temat wiarygodności pokrzywdzonej wypowiadał się także biegły

psycholog, który brał pod uwagę zmienność jej zeznań, a także przyjmowanie środków psychotropowych (k. 3328). Ta szczegółowa opinia została wzięta pod uwagę przez Sąd I instancji i omówiona rzetelnie, a także uwzględniona przez Sąd odwoławczy.

Z powyższej analizy musiało wynikać, że żaden z zarzutów kasacji obrońcy skazanego M. M. nie spełniał warunków z art. 523 § 1 k.p.k., zgodnie z którym kasację można wnieść tylko w przypadku rażącego naruszenia prawa, jeżeli mogło ono mieć istotny wpływ na treść orzeczenia. Kasacja w całości poświęcona jest próbie podważenia sposobu oceny dowodów dokonanej przez Sąd I instancji. Tymczasem kasacja jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia o dość rygorystycznych uwarunkowaniach formalnych co do rodzaju i konstrukcji zarzutów kasacyjnych. Przypomnieć również należy, że w żadnym razie nie jest wystarczającym do uwzględnienia kasacji oparcie się przez jej autora na prezentacji własnych ocen materiału dowodowego i własnych wniosków z tych ocen płynących, bez wykazania uchybień – i to rażących – w procedowaniu bądź rozumowaniu sądu odwoławczego, które w dodatku mogły mieć istotny wpływ na treść orzeczenia (*por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 lipca 2021 r., I KK 121/20, LEX nr 3304206*).

W odniesieniu do kasacji obrońcy skazanego K. K. należało uznać, że kasacja nie zawierała wszystkich elementów niezbędnych do uznania takiego pisma za pismo procesowe w ogóle, a tym bardziej kasację. Brak w szczególności jakiegokolwiek uzasadnienia jedyne go zarzutu kasacji, sformułowanego niezwykle ogólnie i enigmatycznie. W tej sytuacji niemożliwe było konkretne ustosunkowanie się do tak sformułowanych zarzutów kasacyjnych. Zwykła analiza uzasadnienia wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach dowodzi wprost - bez potrzeby wyszukiwania argumentów w jego treści – iż Sąd odwoławczy odniósł się wystarczająco do wszystkich zarzutów podniesionych w apelacji obrońcy K. K.. Sąd wskazywał punkty poszczególnych zarzutów tej skargi i przedstawiał rzetelnie motywy, dla których nie podzielał ich, akceptując stanowisko Sądu I instancji. O tym, że Sąd drugiej instancji dokonał prawidłowej kontroli instancyjnej świadczy dodatkowo fakt, iż podzielił argumenty obrońców wszystkich oskarżonych i

uniewinnił M. M., K. K. i M. K. od przypisanego im przez Sąd I instancji przestępstwa z art. 288 § 1 k.k. (w apelacji obrońcy oskarżonego K. K. były to zarzuty z pkt 1c i 2c apelacji).

Z uwagi na fakt, że w kasacji obrońcy skazanego M. M. zarzucono naruszenie art. 433 § 2 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k., zaś w kasacji obrońcy skazanego K. K. naruszenie art. 457 § 3 k.p.k., tytułem ogólnej uwagi należy przypomnieć, że nie można skutecznie stawiać kategorycznego zarzutu naruszenia przepisów art. 433 k.p.k. i art. 457 k.p.k., gdy sąd odwoławczy nie rozważa każdego zarzutu z osobna. Istotne jest, by w orzeczeniu odnaleźć replikę na wszystkie zarzuty, a kwestia techniki sporządzenia uzasadnienia ma w tej perspektywie znaczenie wtórne. Innymi słowy, dla prawidłowego podniesienia zarzutu kasacyjnego nie wystarczy stwierdzenie, że sąd odwoławczy określonego zarzutu nie rozpoznał (czym naruszył art. 433 § 2 k.p.k.), tudzież nie rozważył go należycie (dopuszczając się obrazy art. 457 § 3 k.p.k.), ale konieczne jest wykazanie, że przy dokonywaniu kontroli odwoławczej uchybienie zaistniało w rzeczywistości, a nadto opisanie na czym ono polegało i dlaczego stanowi tak rażące naruszenie przepisów, że można je przyrównywać w swych skutkach do uchybienia w postaci bezwzględnej podstawy odwoławczej (*por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 listopada 2022 r., IV KK 38/22, LEX nr 3460579; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 września 2022 r., IV KK 305/22, LEX nr 3487772*).

W podsumowaniu powyższych uwag należy stwierdzić, że nie można było uznać, iż doszło do podniesionych w zarzutach kasacyjnych naruszeń przepisów dotyczących sposobu dokonywania kontroli apelacyjnej. W rezultacie tej oceny zarzuty kasacyjne jawią się jako całkowicie pozbawione podstaw, a więc konieczne było oddalenie obu kasacji jako oczywiście bezzasadnych w trybie art. 535 § 3 k.p.k. Sytuacja materialna skazanych uzasadniała zwolnienie ich na podstawie art. 624 § 1 k.p.k. w zw. z art. 637a k.p.k. od ponoszenia kosztów sądowych za postępowanie kasacyjne.